

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

*iqtisad elmləri doktoru,
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü*

Səlim MÜSLÜMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Alxan MANSUROV

məsul katib

**Editorial Staff of scientific-practical
journal "Statistica kheberleri"**

Editor-in-Chief

Sakit YAGUBOV

Professor, Doctor of Science Economics

Editorial Staff:

Ziyad SAMADZADE

*Doctor of Science Economics,
Active member of Azerbaijan National Academy of Sciences*

Salim MUSLUMOV

Doctor of Science Economics, Professor

Shahin SADIGOV

Doctor of Science Economics, Professor

Adalat MURADOV

Doctor of Science Economics, Professor

Vahid NOVRUZOV

Doctor of Science Economics, Professor

Nazim İMANOV

Doctor of Science Economics, Professor

Suleyman GASIMOV

Doctor of Science Economics, Professor

Tahir BUDAGOV

PhD in Medicine

Azer AMIRASLANOV

PhD in Economics

Mehman TAGIYEV

PhD in Economics

Saleh MOVLAMOV

PhD in Economics

Alkhan MANSUROV

Managing Secretary

STATİSTİK TƏDQIQATLAR*Tahir Şükürov*

Azərbaycanda ərzaq məhsullarının tədarüku və təchizatı prosesində yeni mərhələ.....5

Kutais Səriyev

Müasir dövrdə Azərbaycanda sahibkarlıq strategiyasının konseptual əsasları.....13

Rasim Səfərov

Dayanıqlı inkişafın mahiyyəti və ona dair qlobal təşəbbüslərin qısa təhlili.....22

STATİSTİKADA STANDARTLAR*Rəna Lazımova*

Ekoloji göstəricilər sisteminin əhəmiyyəti.....31

Aynur Sultanova

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında beynəlxalq səviyyəyə uyğun keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin qurulmasının faydaları.....36

MİLLİ HESABLAR STATİSTİKASI*Zakir Quliyev*

Turizm müəssisələrində gəlirlərin və xərclərin uçotunun təkmilləşdirilməsi istiqamətləri.....44

KƏND TƏSƏRRÜFATI STATİSTİKASI*Firdovsi Fikrətzadə, Xəyalə Məcidova*

Fermər təsərrüfatları məlumatlarının monitorinqi sisteminin kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə informasiya təminatında rolu: Avropa təcrübəsinin Azərbaycanda tətbiqi.....51

Təmraz Təmrazov

Aqrar sahənin inkişafında innovasiya mexanizminin rolu.....62

ƏHALİ STATİSTİKASI*Saleh Mövlamov, Səadət Rəhimova*

Əhalinin ömür uzunluğu göstəricilərinin hesablanması metodologiyaları.....73

Zülfüqar Məhərrəmov

Qaçqın və məcburi köçkünlərin Samux rayonunda qeyri-infeksion xəstəliklərdən ölüm hallarının statistik təhlili.....83

BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏRİN STATİSTİKANIN İNKİŞAFINDA ROLU*Fərid Quliyev, Fərhad Əliyev*

Milli statistika sisteminin inkişafında beynəlxalq əməkdaşlığın rolu - əldə olunmuş nəticələr və növbəti addımlar.....87

BEYNƏLXALQ ƏMƏKDASLIQ

Bolqarıstan Respublikasının milli statistika institutuna səfər.....94

AZƏRBAYCANIN STATİSTİKA TARİXİNİN SƏHİFƏLƏRİNDƏN

Vladimir Vasilyeviç Smirnov (anadan olmasının 140 illiyinə).....96

Məqalələrin təqdim olunma qaydaları.....98

AZƏRBAYCANDA ƏRZAQ MƏHSULLARININ TƏDARÜKÜ VƏ TƏCHİZATI PROSESİNDƏ YENİ MƏRHƏLƏ

Tahir Şükürov

Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin

prorektoru, i.ü.f.d., dosent

AZ 1106, Bakı şəhəri, Nəcəf Nərimanov küçəsi 93

e-poçt: fatma.1986@mail.ru

Açar sözlər: aqrar sahə, ərzaq bazarı, tədarük, təchizat, satınalma, aqrobiznes, aqromarketing.

Ключевые слова: аграрная отрасль, продовольственные рынки, заготовки, снабжение, закупка, агробизнес, агромаркетинг.

Keywords: agricultural sphere, food markets, arrangement, supply, purchase, agrobusiness, agromarketing.

Tahir Şükürov

Azərbaycanda ərzaq məhsullarının tədarükü və təchizati prosesində yeni mərhələ

Xülasə

Məqalədə ərzaq məhsullarının tədarükü, təchizati, satınalma və satışı prosesləri, ölkənin ərzaq ehtiyatlarının artırılmasında onların rolu, ərzaq bazarının öyrənilməsi, mal təminatı, kənd təsərrüfatının inkişafı, həmçinin aqromarketing fəaliyyətinin təşkili məsələləri tədqiq edilmişdir.

Aparılmış tədqiqat nəticəsində ölkədə ərzaq bazarının vəziyyəti təhlil edilmiş, həmin məhsulların tədarükü və təchizatının başlıca məqsədi və vəzifələri, eyni zamanda onun inkişafı istiqamətləri göstərilməklə bu sahədə mövcud problemlər və onların həlli yolları müəyyən edilmişdir.

Тахир Шукюров

Новый этап в процессе заготовок и снабжения продовольственными товарами в Азербайджане

Резюме

В статье исследованы процессы заготовок, снабжения, закупок и продаж продовольственных товаров, их роль в увеличении продовольственных ресурсов страны, изучение продовольственного рынка, товарного обеспечения, развития сельского хозяйства, а также вопросы организации агромаркетинговой деятельности.

В результате проведенного исследования проанализировано состояние продовольственного рынка в стране, определены главные цели и задачи заготовки и снабжения этими товарами, пути решения существующих проблем в этой области с указанием направлений их решения.

Tahir Shukurov

A new stage in the process of procurement and supply of consumer goods in Azerbaijan

Summary

The following process are investigated in the article: procurement, supply, purchase and sale of consumer goods, their role in the rising consumer resources, learning of consumer market, goods supply, development of the agriculture and some other questions of agromarketing activity.

During investigations the state of consumer market of the country is analysed and the main tasks and aims of procurement and goods supply, their ways of solving have been pointed out.

Ədəbiyyat

1. “Ərzaq məhsullarının tədarükü və təchizati” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 11 aprel 2016-cı il.
2. “Dövlət müəssisə və təşkilatları (idarələri) tərəfindən ərzaq məhsullarının mərkəzləşdirilmiş qaydada dövlət büdcəsinin vəsaitləri hesabına satın alınması Qaydası”.
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı 11 aprel 2016-cı il. Azərbaycan qəzeti 16 aprel 2016-cı il.
4. Azərbaycanın statistik göstəriciləri – 2015. Bakı: Səda, 2015.
5. Ataşov B.X. Ərzaq təhlükəsizliyinin aktual problemləri. Monoqrafiya. Bakı: Elm, 2005, 336 səh.
6. Мищенко Л.В., Наумчик А.А. Организация заготовок сельскохозяйственной продукции. Гомель: БТЭУ, 2010, 420 с.
7. Агромаркетинг. М: Бизнес, 2014, 210 с.

MÜASİR DÖVRDƏ AZƏRBAYCANDA SAHİBKARLIQ STRATEGİYASININ KONSEPTUAL ƏSASLARI

Kutais Sariyev

Bakı Dövlət Universiteti

“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının dosenti, i.ü.f.d.

AZ 1148, Bakı şəhəri, Zəhid Xəlilov küçəsi 23

e-poçt: sariyevkutais@gmail.com

Açar sözlər: sahibkarlıq strategiyası, sahibkarlığın milli inkişaf konsepsiyası, sahibkarlığın müasir inkişaf modeli, sahibkarlığın davamlı inkişafı, sahibkarlıq fəaliyyətinin həvəsləndirilməsi.

Ключевые слова: стратегия предпринимательства, концепция развития национального предпринимательства, современная модель развития предпринимательства, устойчивое развитие предпринимательства, стимулирование деятельности предпринимательства.

Keywords: business strategy, the concept of national ownership, a modern model of enterprise development, sustainable development of entrepreneurship, encouraging entrepreneurial activity

Kutais Sariyev

Müasir dövrdə Azərbaycanada sahibkarlıq strategiyasının konseptual əsasları

Xülasə

Məqalənin ümumi məzmununda Azərbaycanada sahibkarlığın inkişaf strategiyasına dair bir sıra həll olunması vacib olan məsələlərə xüsusi diqqət yetirilir.

Bu baxımdan Azərbaycanada sahibkarlıq strategiyası dövlətin iqtisadi siyasətinin ana xəttini təşkil edir. Son dövrdə qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə əlaqədar olaraq, iqtisadiyyatın bütün sahələrində sahibkarlığın davamlı inkişafı istiqamətində əsaslı islahatlar həyata keçirilir. Yeni sahibkarlıq strukturları yaradılır və istehsal sahibkarlığının inkişafına dair mühüm dövlət proqramları işlənilib hazırlanmışdır.

Кутайс Сарыев

Концептуальные основы стратегии предпринимательства в Азербайджане на современном этапе

Резюме

В статье особое внимание уделяется некоторым вопросам стратегии развития предпринимательства в Азербайджане, требующие обязательного решения.

Стратегия предпринимательства в Азербайджане является стержнем экономической политики государства. В последние годы в связи с развитием ненефтяного сектора проводятся радикальные реформы для устойчивого развития предпринимательства во всех областях экономики. Формируются новые структуры предпринимательства и разрабатываются важные государственные программы по развитию производственного предпринимательства.

Kutais Sariyev

Conceptual foundations of entrepreneurial strategy of Azerbaijan at the present stage

Summary

The article pays special attention to some issues on the business development strategy in the Azerbaijan need to be addressed.

Business strategy is the core of economic policy. Due to the development of non-oil sector at the present stage of radical reforms carried out in the direction of sustainable entrepreneurship development, formed the important government programs for the development of productive entrepreneurship.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının 20 oktyabr 2015-ci il tarixli qanunu.
2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Sahibkarlığın inkişafına mane olan müdaxilələrin qarşısının alınması haqqında” fərmanı. 20 yanvar 2015-ci il.
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İnvestisiyaların təşviqi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanı, 8 yanvar 2016-cı il.
4. “Azərbaycan 2020: Gələcəyə Baxış, İnkişaf Konsepsiyası” Azərbaycan qəzeti. 5 dekabr 2012-ci il.
5. Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilinin sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və 2015-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş hesabatı 15 mart 2016-cı il.

6. Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı, Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər), Bakı – 2004.
7. Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial inkişafı Dövlət Proqramı, Bakı – 2009.
8. Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı, 27 fevral 2014-cü il.
9. İ.H.Əliyevin Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının birinci ilinin yekunlarına həsr olunmuş konfransda nitqi. 27 yanvar 2015-ci il.
10. Azərbaycan Respublikasında Sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı. 1 mart 2014-cü il.
11. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycanın statistik göstəriciləri. Bakı 2015.
12. Azərbaycanda kiçik sahibkarlıq. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Statistik məcmuə. Bakı 2015.
13. Biznesin əsasları. Dərslik. Prof. A.B.Abbasovun üm.elmi red.ilə. Bakı: “Nurlan”, 2005, 656 səh.
14. Əliyev R.B., Novruzov N.A., Məmmədov M.A. İnvestisiyanın maliyyələşdirilməsi və kreditləşdirilməsi. Bakı: 2003, 432 səh.
15. Kərimova T.İ. İqtisadiyyatın investisiya potensialı: formalaşması və istifadə mexanizmləri: monoqrafiya; elmi red. A.F.Musayev. Bakı: İqtisad Universitetinin nəşriyyatı, 2008, 224 səh.
16. Məhərrəmov A.M. Sahibkarlıq: nəzəriyyəsi və praktika. Bakı, 2007.
17. Şəkərliyev A.Ş. “Dövlətin iqtisadi siyasəti: Dayanıqlı və davamlı inkişafın təntənəsi”, Bakı – 2011.

DAYANIQLI İNKİŞAFIN MAHIYYƏTİ VƏ ONA DAİR QLOBAL TƏŞƏBBÜSLƏRİN QISA TƏHLİLİ

Rasim Səfərov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Dayanıqlı inkişaf statistikasına şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: rsafarov@azstat.org*

Açar sözlər: insan, dayanıqlı inkişaf, dayanıqlı inkişafın məqsədləri, dayanıqlı inkişaf göstəriciləri, minilliyin inkişaf məqsədləri.

Ключевые слова: человек, устойчивое развитие, цели устойчивого развития, индикаторы устойчивого развития, цели развития тысячелетия.

Keywords: human, sustainable development, sustainable development goals, sustainable development indicators, the millennium development goals.

Rasim Səfərov

**Dayanıqlı inkişafın mahiyyəti və ona dair qlobal
təşəbbüslərin qısa təhlili**

Xülasə

Məqalədə dayanıqlı inkişafın mahiyyəti açıqlanmış və bu sahədə qlobal təşəbbüslər təhlil edilmişdir. Bununla yanaşı, dayanıqlı inkişafın ölçülməsi və qiymətləndirilməsinə dair bir sıra elmi yanaşmalar, modellər və irəli sürülmüş konsepsiyalar tədqiq edilmişdir. Məqalədə Dövlət Statistika Komitəsində dayanıqlı inkişafıla bağlı həyata keçirilən tədbirlər haqqında məlumat verilmişdir.

Расим Сафаров

**Сущность устойчивого развития и краткий
анализ глобальных инициатив**

Резюме

В статье раскрыта сущность устойчивого развития и проанализированы глобальные инициативы в этой отрасли. Наряду с этим, для измерения и оценки устойчивого развития было исследовано несколько научных подходов, моделей и концепций. В статье дается информация о проводимых в Государственном Комитете по Статистике мероприятиях по устойчивому развитию.

Rasim Safarov
**The main point of sustainable development and a brief
analysis of the global initiatives**

Summary

The article analyzes and explains the main point of sustainable development and global initiatives in this area. Moreover, the scientific approaches, models and concepts put forward on measurement and evaluation of sustainable development is investigated. It is informed about the measures taken in regard to sustainable development taken by the State Statistical Committee.

Ədəbiyyat

1. History, Definition(s) and Models of “Sustainable Development”, Marco Keiner, ETH Zürich <http://e-collection.library.ethz.ch/eserv/eth:27943/eth-27943-01.pdf>.
2. Sustainable Development: An Introduction, Centre for Environment Education, 2007, ISBN: 978-81-89587-22-5.
3. “İnsan İnkişafı” tədris vəsaiti, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı, Bakı-2014.
4. Rio+20: Dayanıqlı İnkişaf üzrə Konfrans”ın rəsmi internet səhifəsi: www.uncsd2012.org
5. Framework and suggested indicators to measure sustainable development Prepared by the Joint UNECE/Eurostat/OECD Task Force on Measuring Sustainable Development, 27 May 2013.
6. Доклад Межучрежденческой группы экспертов по показателям достижения целей в области устойчивого развития, E/CN.3/2016/2.
7. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi: www.stat.gov.az.

EKOLOJİ GÖSTƏRİCİLƏR SİSTEMİNİN ƏHƏMİYYƏTİ

Rəna Lazımova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Energetika və ətraf mühit statistikasına şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: renal@azstat.org*

Açar sözlər: ekoloji siyasət, ətraf mühit statistikasına, ekoloji göstəricilər, informasiya sistemi, işçi qrup.
Ключевые слова: экологическая политика, статистика окружающей среды, экологические показатели, информационная система, рабочая группа.
Keywords: environmental policy, environment statistics, environment indicators, information system, working group.

Rəna Lazımova

Ekoloji göstəricilər sisteminin əhəmiyyəti

Xülasə

Məqalədə statistikanın inkişaf edən sahələrindən biri olan ətraf mühit statistikasında istifadə edilən ekoloji göstəricilər sistemi, “Ekoloji İnformasiyanın Birgə Sistemi” (ENPI-SEIS) layihəsi və həmin layihə çərçivəsində görülmüş işlər, qarşıdakı vəzifələr haqqında məlumat verilir.

Рена Лазимова

О роли системы экологических показателей

Резюме

В статье приведена информация о системе экологических показателей в статистике состояния окружающей среды, являющейся одной из развивающихся отраслей статистики, об экологической статистике и ее участии в проекте “Совместная система экологической информации” (ENPI-SEIS).

Rana Lazimova

About importance of statistical indicators’ system

Summary

The article, provides with data is on Ecological indicator system used in environment statistics that is one of the developing areas of statistics, Joint Ecological Information System (ENPI-SEIS) and measures taken within this project and obligations forthcoming.

Ədəbiyyat

1. BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının “Ekoloji göstəricilər əsasında qiymətləndirmə məruzələri”, Nyu-York və Cenevrə, 2007.
2. BMT-nin Ətraf Mühit üzrə Proqramının və Statistika Şöbəsinin sorğusu.
3. <http://eni-seis.eionet.europa.eu/east>

MƏRKƏZİ İCRA HAKİMİYYƏTİ ORQANLARINDA BEYNƏLXALQ SƏVİYYƏYƏ UYĞUN KEYFİYYƏTİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİSTEMİNİN QURULMASININ FAYDALARI

Aynur Sultanova

*Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi
Keyfiyyətin idarə edilməsi və məlumatlar şöbəsinin məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: aynurs@azstat.org*

Açar sözlər: keyfiyyət, keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi, prinsip, özünüqiymətləndirmə, təkmilləşmə.
Ключевые слова: качество, система управления качеством, принцип, самооценка, улучшение.
Keywords: quality, quality management system, princip, self-assessment, improvement.

Aynur Sultanova

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında beynəlxalq səviyyəyə uyğun keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin qurulmasının faydaları

Xülasə

Məqalədə mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin tətbiqi tələbatı, keyfiyyətin təmin edilməsi sahəsində nəzəriyyəçi və praktiklərin keyfiyyətə baxışları, keyfiyyətin idarə edilməsi üzrə bəzi standart, model və sistemlər, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsində keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin qurulması təcrübəsinə baxılmışdır.

Айнур Султанова

Выгоды от создания системы управления качеством международного уровня в центральных органах исполнительной власти

Резюме

В статье рассмотрены вопросы востребованности применения системы управления качеством в центральных органах исполнительной власти, подход теоретиков и практиков в области обеспечения качества к понятию качество, примеры стандартов, моделей и систем управления качеством, а также опыт создания системы управления качеством в Государственном Комитете по Статистике Азербайджанской Республики.

Aynur Sultanova

The benefits of building in the central government authorities the quality management system of international level

Summary

The article considers the needs for applying of Quality Management System in the central government authorities, the looks on quality of the theorists and practitioners in the field of quality assurance, some of the Quality Management standards, models and frameworks, as well as the practice of building of the quality management system in the State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan.

Ədəbiyyat

1. Управление качеством/ Овсянко Д. В.; Высшая школа менеджмента СПбГУ.-СПб.: Изд-во «Высшая школа менеджмента», 2011.-204 с.
2. <http://www.iso.org/>
3. <http://www.efqm.org/>
4. CAF 2013 brochure (<http://www.eipa.eu/en/topic/show/&tid=191>)
5. <http://stat.gov.az/>

TURİZM MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ GƏLİRLƏRİN VƏ XƏRCLƏRİN UÇOTUNUN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ

Zakir Quliyev

Bakı Biznes Universiteti

“Mühasibat uçotu və audit” kafedrası, i.ü.f.d.

AZ 1122, Bakı şəhəri, H. Zərdabi 88 a

e-poçt: zakirquliyev@inbox.ru

Açar sözlər: katalizator, arxitektura, etnoqrafiya, turizm məhsulları, əməktutumlu, turizm xidmətləri, turagent, müvəkkil şəxs, turoperator, zabor-nəzarət vərəqi, emissiya gəliri.

Ключевые слова: катализатор, архитектура, этнография, туристические продукты, трудоемкий, туристические услуги, турагент, полномочное лицо, тур-оператор, забор-контрольный лист, эмиссионный доход.

Keywords: catalyzer, architecture, ethnography, tourism products, labor-intensive, tourism service, tour-agent, authorized person, tour-operator, financial control sheet, emission income.

Zakir Quliyev

Turizm müəssisələrində gəlirlərin və xərclərin uçotunun təkmilləşdirilməsi istiqamətləri

Xülasə

Məqalədə son illərdə ölkədə turizmin inkişafı, turizm xidmətində maliyyə hesabatlarının təşkili, məlumat istifadəçiləri tərəfindən düzgün iqtisadi qərarların qəbul edilməsində, həmçinin geniş istifadəçi kütləsi üçün faydalı olan turizm müəssisələrinin maliyyə vəziyyəti, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında məlumatların təqdim edilməsi qaydaları araşdırılmışdır. Bu məqsədlə tərtib edilən maliyyə hesabatlarında aktivlər, öhdəliklər, kapital, gəlirlər və xərclər, kapitaldakı dəyişikliklər və maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi zamanı müəssisədə tətbiq edilən uçot siyasəti haqqında məlumatlar öz əksini tapmışdır.

Qeyd edilmişdir ki, turizmin təhlili, tədqiqi və konseptual inkişaf istiqamətləri iqtisadi sürətlənmə və iqtisadi artım, gəlirlərin dəyişməsi və sosial tələbatların artması kontekstində həll olunur. Turizmin inkişafı geniş müzakirə problemi olsa da, onun sahə, ərazi və funksional menecmentin idarə edilməsi bir sıra makroiqtisadi problemlərin təhlili və çevik idarəetmə proqramları əsasında mümkündür.

Закир Гулиев

Направления усовершенствования учета доходов и расходов в туристических организациях

Резюме

В статье рассматриваются вопросы развития туризма в стране за последние годы, формирования финансовой отчетности по туристическим услугам, принятия правильных экономических решений пользователями этих отчетов, а также исследуются правила предоставления информации, полезной для широкого круга пользователей о финансовом положении туристических предприятий, об итогах финансовой деятельности и движении денежных средств. С этой целью в составленных финансовых отчетах были отражены данные об активах, обязательствах, капитале, доходах и расходах, изменениях в капитале и об учетной политике, применяемой на предприятии в процессе составления финансовой отчетности.

Отмечается, что анализ, исследование и концептуальные направления развития туризма решаются в контексте экономического ускорения и экономического роста, изменений доходов и роста социальных потребностей. Развитие туризма является широко обсуждаемой проблемой, его областное, территориальное и функциональное управление возможно на основе решения некоторых макроэкономических проблем и программ гибкого управления.

Zakir Guliyev

Improvement of incomes and expenses account in tourism enterprises

Summary

The article considers the development of tourism in the country during the recent years, forming of the financial reporting on tourist services, correct economic decision making by users of these reports forms, as well as rules of provision of useful information to the wide mass of users about a financial position of the tourist enterprises, about results of financial activities and cash flow. For this purpose data on assets, liabilities, the equity, income and expenses, changes in equity and accounting policy applied at the enterprise in the process of creation of financial reporting have been reflected in the constituted financial statements.

It has been noted that the analysis, research and the conceptual directions of tourism development are solved in the context of economic acceleration and economic growth, changes of the income and growth of social requirements. Even if tourism development widely discussed problem, its

regional, territorial and functional management is possible on the basis of some programs of flexible management.

Ədəbiyyat

1. Əlirzayev Ə. Q., Aslanova S. İ. (2006). "Turizmin inkişafının sosial-iqtisadi problemləri", Bakı: Adiloğlu, səh.53-56.
2. Dərgahov V. S. (2008). "Requresiya-turizm ehtiyatları", Bakı: Elm, səh. 85-89.
3. Soltanova H. B. (2007). Azərbaycan Respublikasında turizmin müasir problemləri. BDU-nun xəbərlər, təbiət elmləri seriyası. səh. 75-79.
4. Cabbarov Ə. (2008). Turizmin inkişafının regional problemləri. Avtoreferat Naxçıvan. səh. 12-13.
5. Mahmudov M. M. Mahmudov İ. M. (2001). Region iqtisadiyyatının tənzimlənməsi. Bakı: Maarif. səh. 59-63.
6. Məmmədov Z. S. (2007). Regionların iqtisadi inkişaf problemləri Bakı: Elm, səh. 92-97.
7. Səbzəliyev S. Abbasov Q. "Xidmət sahələri üzrə mühasibat (maliyyə) uçotu" Dərs vəsaiti. Bakı: "Təknur" 2015 (səh. 87, 88, 97, 98, 102, 106, 108).

FERMER TƏSƏRRÜFATLARI MƏLUMATLARININ MONİTORİNQİ SİSTEMİNİN KƏND TƏSƏRRÜFATI SAHƏSİ ÜZRƏ İNFORMASIYA TƏMİNATINDA ROLU: AVROPA TƏCRÜBƏSİNİN AZƏRBAYCANDA TƏTBİQİ

Firdovsi Fikrətzadə

*Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
İcmallaşdırma və statistik təhlil şöbəsinin müdiri, i.ü.f.d.
e-poçt: firdovsi.f@agro.gov.az*

Xəyalə Məcidova

*Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
İcmallaşdırma və statistik təhlil şöbəsinin müdir müavini
e-poçt: xayala.macidova@agro.gov.az*

Açar sözlər: fermer təsərrüfatları, aqrar siyasət, informasiya, məlumatların monitorinqi, sorğu, seçmə, təhlil, hesabat.

Ключевые слова: фермерские хозяйства, аграрная политика, информация, мониторинг данных, опрос, выборка, анализ, отчет.

Keywords: farm, agrarian policy, information, monitoring of the data, survey, sampling, analyse, report

Firdovsi Fikrətzadə, Xəyalə Məcidova

Fermer təsərrüfatları məlumatlarının monitorinqi sisteminin kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə informasiya təminatında rolu: Avropa təcrübəsinin Azərbaycanda tətbiqi **Xülasə**

Bu məqalədə aqrar siyasətə dair qərarların qəbul edilməsi və kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə tənzimlənmə sisteminin effektivliyinin artırılması baxımından ehtiyac duyulan informasiya təminatında Fermer Təsərrüfatları Məlumatlarının Monitorinqi Sisteminin (FTMS) rolu, mahiyyəti, Avropa təcrübəsi və onun Azərbaycanda tətbiqi ilə bağlı problemlər araşdırılıb.

Məqalənin sonunda FTMS-nin Azərbaycanda tətbiqi nəticəsində əldə edilən məlumatlar əsasında kənd təsərrüfatı sahəsinin bəzi göstəriciləri təhlil olunub.

Фирдовси Фикретзаде, Хаяла Меджидова

Роль системы мониторинга данных фермерских хозяйств в информационном обеспечении в отрасли сельского хозяйства: применение опыта Европы в Азербайджане **Резюме**

В статье, исследованы роль и значение Системы Мониторинга Данных Фермерских Хозяйств для принятия решений в аграрной политике, увеличение эффективности системы регулирования в сельском хозяйстве в обеспечении необходимой информацией, а также проблемы связанные с применением европейского опыта в Азербайджане.

В конце статьи, исследованы некоторые показатели отрасли сельского хозяйства, полученные на основе данных применения Системы Мониторинга Данных Фермерских Хозяйств в Азербайджане.

Firdovsi Fikrətzadə, Xəyalə Məcidova

The role of Farm Data Monitoring System in provision of information in agriculture: applying European experience in Azerbaijan **Resume**

The article a investigates the role of Farm Data Monitoring System (FDMS) in decision making in the agrarian policy and improving effectiveness of controlling system in agriculture from point of

view of provision of required information, and challenges recording to application of European experience and applying in Azerbaijan all these have been in this article.

At the end of the article some indicators from realisation of FDMS in Azerbaijan have been analysed.

Ədəbiyyat

1. H. Əsədov: Aqrar islahatların müasir mərhələsi: konseptual əsaslar və strateji prioritetlər, Azərbaycan qəzeti, 2014-1 noyabr. № 238, səh. 3.
2. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsinin "Subsidiyalar" bölməsi (<http://www.agro.gov.az/>)
3. FAO tərəfindən həyata keçirilən "Təkmilləşdirilmiş dəyər zənciri koordinasiyası üçün bacarıqların və idarəetmənin səviyyəsinin yaxşılaşdırılması" layihəsi çərçivəsində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin əməkdaşları üçün 06-09 oktyabr 2015-ci il tarixlərində Xorvatiya Respublikasında keçirilən təcrübə səfərinin nəticələrinə dair hesabat, oktyabr 2015.
4. Assoc. Prof. Ramil Huseyn and Ph. D. Namig Shalbuzov: Application of the Hungarian FADN practice in Azerbaijan: results and prospects, The Journal of Academic Social Science Studies, Number: 27, p. 39-53, Autumn I 2014
5. Aleksandra MARTINOVSKA-STOJČESKA; Nenad GEORGIEV; and Emil ERJAVEC: Farm income analysis of agricultural holdings in Macedonia using FADN methodology, Acta agriculturae Slovenica, 92 (november 2008) 1, 41–51.
6. Brassley, Paul; Harvey, David; Loble, Matt; Winter, Michael: Accounting for agriculture: The origins of the Farm Management Survey, Agricultural History Review, Volume 61, Number 1, June 2013, pp.135-153(19).
7. Dr B. Dylan Bradley and Professor Berkeley Hill, Cost of and good practices for FADN data collection, Final Report, European Commission, B-1049 Brussels, November 2015, p. 4;
8. Levente Barkaszi; Szilárd Keszthelyi; Eszter Kis Csátári; Csaba Pesti: FADN Accountancy Framework and Cost Definitions, FACEPA Deliverable No. D1.1.1 – July 2009, p. 6.
9. Common_Agricultural_Policy, https://en.wikipedia.org/wiki/Common_Agricultural_Policy
10. COUNCIL REGULATION (EC) No 1217/2009 of 30 November 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Community, Official Journal of the European Union, L 328/27, 15.12.2009.
11. Georges VLAHOPOULOS, Presentation on "Structure and Use of the FADN Database", Prague, April 2008 http://www.observatoire-des-agricultures-du-monde.org/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=88&Itemid=

AQRAR SAHƏNİN İNKİŞAFINDA İNNOVASIYA MEXANİZMİNİN ROLU

Təmraz Təmrazov

Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzi

Biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt:ttamrazov@azstat.org

Açar sözlər: innovasiya fəaliyyəti, aqrar sahə, iqtisadi artım, kapital faktoru, əmək faktoru, səmərəli əkinçilik.

Ключевые слова: инновационная деятельность, аграрный сектор, экономический рост, фактор капитала, фактор труда, эффективное земледелие.

Keywords: innovative activities, agrarian sector, economic growth, capital factor, labor factor, effectively agriculture.

Təmraz Təmrazov

Aqrar sahənin inkişafında innovasiya mexanizminin rolu

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda aqrar sahənin artım dinamikasının dəyişməsi prosesindən, müstəqillik dövründə qəbul edilən çevik qərarların müsbət nəticəsindən, dünya praktikasının ən son modern nümunələrini və sürətli inkişafın ahənginə uyğun qabaqcıl innovasiyaları aqrar sahənin inkişafının sürətlənməsinə yönəltməyin zəruriliyindən bəhs olunur.

Тамраз Тамразов

Роль инновационных механизмов в развитии сельского хозяйства

Резюме

В статье рассматривается процесс изменения роста динамики аграрной отрасли в Азербайджане, анализируются положительные результаты принятых за период независимости гибких и взвешенных решений, а также необходимость использования самых современных образцов мировой практики и передовых инноваций для ускорения развития аграрной отрасли.

Tamraz Tamrazov

The role of innovative mechanisms in the development of agricultural sector

Summary

The article describes the process of changing of the dynamics of the growth of the agricultural sector in Azerbaijan, the positive results in the period of independence, acceptance of flexible and weighed decisions, the latest modern models of experience and rapid development of the advanced innovations in the world in harmony with the acceleration of the development of the agricultural sector.

Ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)", Bakı, Nurlan, 2004.
2. "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (14 aprel 2009-cu il)".
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 25 avqust tarixli, 3004 nömrəli Sərəncamı, "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı"
4. Sosial, iqtisadi inkişaf [Mətn] / Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi 4. Bakı: [Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi] 2014, 231 səh.
5. Azərbaycanın Milli Hesabları. Statistik məcmuə. Bakı 2015. //www.stat.gov.az//
6. Azərbaycanın regionları. Bakı, 2015, //www. stat.gov.az//
7. "Aqrar islahatın əsasları haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunu. Bakı 1995.
8. Əhmədov G.Ə. Kənd təsərrüfatı innovasiyaların tətbiq istiqamətləri. Bakı 2010
9. Salahov S.V. – Aqrar sahədə dövlət tənzimlənməsinin problemləri. Bakı 2004.
10. Audsley E., Dumont S. and Boyce D.S. (1978). An economic comparison of methods cultivating and planting cereals, sugar beet and potatoes and their interaction with harvesting, timeliness and available labour by linear programming-Journal of Agricultural Engineering Research 23, 283-300.
11. Spedding C.R.W. (1979) An introduction to Agricultural Systems-London: Applied Science Publishers.
12. Й. Шумпетер. (1982). Теория экономического развития. М.: Прогресс, 401 с. (Y.Şumpeter İqtisadi inkişaf nəzəriyyəsi, M.: Progress, 401 səh.)
13. Dent J.B. and Anderson J.R. (ed) (1971) Systems Analysis in Agricultural Management-Sydney: Wiley
14. Dalton G.E. (ed) (1975) Study of Agricultural systems-London: Applied Science Publishers.
15. Martin B. Research Foresight and the exploitation of science base. HSMO, London, 1993.
16. Куклина И.Р., Ютанов Н.Ю. Форсайт как инструмент управления будущим "Наука. Инновации. Образование." 2008. Вып. 5.

ƏHALİNİN ÖMÜR UZUNLUĞU GÖSTƏRİCİLƏRİNİN HESABLANMASI METODOLOGİYALARI

Saleh Mövlamov

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi

Kənd təsərrüfatı statistikasına şöbəsinin müdiri

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt:mövlamov@azstat.org

Səadət Rəhimova

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi

Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin şöbə rəisinin müavini

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt:seadetr@azstat.org

Açar sözlər: əhalinin ortaillik sayı, Sullivan metodu, ölüm cədvəlləri, gözlənilən ömür uzunluğu, sağlam ömür uzunluğu.

Ключевые слова: среднегодовая численность населения, метод Салливана, таблицы смертности, ожидаемая продолжительность жизни, продолжительность здоровой жизни.

Keywords: middle annual number of population, Sullivan method, life table, life expectancy and healthy life expectancy.

Saleh Mövlamov, Səadət Rəhimova
Əhalinin ömür uzunluğu göstəricilərinin hesablanması metodologiyaları
Xülasə

Məqalədə əhalinin gözlənilən ömür uzunluğunun və sağlam ömür uzunluğunun hesablanması üsulları haqqında məlumat verilmişdir. Beynəlxalq təcrübədə geniş istifadə olunan sağlam ömür uzunluğunun Sallivan üsulu ilə hesablanmasından bəhs edilmişdir.

Салех Мовламов, Саадат Рагимова
Методологии вычисления показателей продолжительности жизни населения
Резюме

В статье представлены основные методы расчетов показателей ожидаемой продолжительности жизни и ожидаемой продолжительности здоровой жизни. Описывается также широко используемый в международной практике метод Салливана для вычисления показателя продолжительности здоровой жизни.

Saleh Movlamov, Saadat Rahimova
Methodologies of calculation indicators of life expectancy of the population
Summary

The article describes the basic methods for calculation of the life expectancy at birth and healthy life expectancy. The article reflects widely used in the international practice health expectancy calculation by the Sullivan method.

Ədəbiyyat

1. Рамонов А.В. Ожидаемая продолжительность здоровой жизни как интегральная оценка здоровья россиян. //Экономический журнал ВШЭ. 2011. Стр.497-518
2. <http://www.sci.aha.ru/ATL/ra83c.htm> Средняя продолжительность жизни населения без инвалидности и в состоянии инвалидности.
3. Елисеева И.И. Демография и статистика населения. М., 2006
4. Вопросы Статистики. Научно-информационный журнал. 11/2012. Стр. 50-59
5. <http://eurostat.database>

QAÇQIN VƏ MƏCBURİ KÖÇKÜNLƏRİN SAMUX RAYONUNDA QEYRİ-İNFeksiON XƏSTƏLİKLƏRDƏN ÖLÜM HALLARININ STATİSTİK TƏHLİLİ

Zülfüqar Məhərrəmov
Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Samux Rayon Statistika İdarəsi, aparıcı məsləhətçi
AZ 5100, Samux şəhəri, Heydər Əliyev Prospekti 44
e-poçt: zulfubey@mail.ru

Açar sözlər: qeyri-infeksiyon xəstəliklər, qan dövranı sistemi xəstəlikləri, ölüm səbəbləri, ölüm səviyyəsi, relyef-iqlim xüsusiyyətləri.

Ключевые слова: неинфекционные заболевания, болезни сердечно-сосудистой системы, причины смерти, уровень смертности, рельефно-климатические свойства.

Keywords: non-communicable diseases, diseases of the cardiovascular system, cause of death, mortality rate, relief and climatic characteristics.

Zülfüqar Məhərrəmov
Qaçqın və məcburi köçkünlərin Samux rayonunda qeyri-infeksiyon xəstəliklərdən ölüm hallarının statistik təhlili

Xülasə

Məqalədə Samux rayonu ərazisində müvəqqəti məskunlaşmış qaçqın və məcburi köçkünlər arasında qeyri-infeksiyon xəstəliklərdən ölüm hallarının statistikasını araşdırılmışdır. Müəyyən olunmuşdur ki, bu ərazidə məskunlaşan məcburi köçkünlərin və qaçqınların sayının eyni olmasına baxmayaraq, məcburi köçkünlər arasında qeyri-infeksiyon xəstəliklərdən ölüm halları qaçqınlara nisbətən aşağıdır. Samuxda yaşayan qaçqın və məcburi köçkünlər, o cümlədən kişi və qadınlar arasında qeyri-infeksiyon xəstəliyə tutulma nisbətinin statistik təhlili aparılmış və nəticələr cədvəllər üzrə təsvir edilmişdir.

Зульфигар Магеррамов
Статистический анализ смертности от неинфекционных заболеваний среди беженцев и вынужденных переселенцев в Самухском районе
Резюме

В статье рассматривается статистика случаев смертности по неинфекционным заболеваниям среди беженцев и вынужденных переселенцев, временно поселившихся на территории Самухского района. Было выявлено, что несмотря на равное число беженцев и вынужденных переселенцев, уровень смертности по неинфекционным заболеваниям среди вынужденных переселенцев относительно ниже уровня смертности среди беженцев. Был проведен статистический анализ соотношения заболеваемости неинфекционными болезнями среди поселившиеся в Самухском районе беженцев и вынужденных переселенцев, в том числе среди мужчин и женщин и результаты были представлены в таблицах.

Zulfugar Maharramov
Statistical analysis of mortality from non-infectious diseases among refugees and internally displaced persons (IDPs) in the Samukh region
Summary

The article examines statistics of death from non-infectious diseases among refugees and internally displaced persons settled in Samukh district. It was found that despite the fact that the number of refugees and internally displaced persons is almost equal, but the mortality rate from non-infectious diseases among IDPs relatively lower than the mortality rate among the refugees. Among refugees and internally displaced persons, as well as among men and women lived in Samukh region the statistical analysis of the infection ratio of the non-infectious diseases and the results have been described in tables.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycanın demografik göstəriciləri. Statistik məcmuə. Bakı-2014. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin nəşri.
2. İzahlı Statistika Terminləri Lüğəti. Bakı-2010. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin nəşri.
3. <http://www.stat.gov.az>
4. Предотвратимая смертность как приоритетная проблема общественного здоровья /Москаленко В. Ф., Грузева Т. С., Галиенко Л. И., Иншакова А. В. // Здоровье – основа человеческого потенциала – проблемы и пути их решения. – 2010. – № 1. – С.31

MİLLİ STATİSTİKA SİSTEMİNİN İNKİŞAFINDA BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIĞIN ROLU - ƏLDƏ OLUNMUŞ NƏTİCƏLƏR VƏ NÖVBƏTİ ADDIMLAR

Fərid Quliyev

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: fguliyev@azstat.org

Fərhad Əliyev

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi müdirinin müavini
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: farhada@azstat.org

Açar sözlər: beynəlxalq əlaqələr, beynəlxalq əməkdaşlıq, saziş, layihə, təşkilat.

Ключевые слова: международные отношения, международное сотрудничество, договор, проект, организация.

Keywords: international relations, international cooperation, agreement, project, organization.

Fərid Quliyev, Fərhad Əliyev

Milli statistika sisteminin inkişafında beynəlxalq əməkdaşlığın rolu - əldə olunmuş nəticələr və növbəti addımlar

Xülasə

Məqalədə beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafında statistika sisteminin təkmilləşdirilməsinə yönəldilmiş əsas tendensiyalar haqqında məlumat verilir. Məqalədə beynəlxalq əməkdaşlığın formaları əks olunur və beynəlxalq təşkilatlar ilə həyata keçirilmiş layihələr, müxtəlif beynəlxalq proqramlar, eləcə də milli statistika sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün qarşıya qoyulan vəzifələr barədə məlumat verilir.

Фарид Гулиев, Фархад Алиев
Роль международного сотрудничества в развитии национальной системы
статистики – достигнутые результаты и последующие шаги
Резюме

В статье представлена информация об основных тенденциях в развитии международного сотрудничества, направленных на совершенствование статистической системы. В статье отражены формы сотрудничества и представлена информация о проектах, выполненных с международными организациями, различных международных программах, а также о поставленных задачах в целях усовершенствования национальной системы статистики.

Farid Guliyev, Farhad Aliyev
Role of international cooperation in the development of national system of
statistics – obtained results and further steps
Summary

The article presents information about main tendencies in development of international cooperation directed to improvement of the system of statistics. The article reflects forms of cooperation and presents information about projects implemented with international organizations, several international programs as well as to be achieved objectives for the aim to improve national system of statistics.

Ədəbiyyat

1. “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 18.02.1994-cü il.
2. “Azərbaycanda rəsmi statistikanın tarixindən”, Bakı 2012-ci il.
3. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi ilə Avropa Birliyi Statistika Bürosu arasında xarici ticarət üzrə statistika məlumatlarının mübadiləsinə dair Saziş”, 1999-cu il.
4. “Aİ-Azərbaycan” Fəaliyyət Planı, 2006-cı il.